

Skupinsko glasno branje na predmetni stopnji

Group Reading Aloud at the Lower
Secondary Level

Sonja Drovenik

UDK 028.5:373.3

Izvleček

V šolski knjižnici je ena od osnovnih dejavnosti spodbujanje branja na najrazličnejše načine. V članku predstavljam eno od potencialnih dejavnosti, ki jo izvajamo, to je skupinsko glasno branje. Poleg tega da se z učenci pogovarjamo o pomenu branja, učenci glasno berejo, hkrati pa jih z branjem knjige spodbudimo k izposoji le-te.

Ključne besede:

šolska knjižnica, branje,
glasno branje, knjižnična
informacijska znanja

Keywords:

school library, reading,
reading aloud, library and
information knowledge

Abstract

One of the basic activities in a school library is promoting reading in diverse ways. The article presents one potential activity that can be implemented, i.e., group reading aloud. In addition to talking with pupils about the importance of reading, the pupils also read aloud and through that become motivated to borrow the book.

UVOD

»Šolska knjižnica je sestavni del vzgojno-izobraževalnega dela v šoli in je namenjena vzgojno-izobraževalnemu procesu ter potrebam učencev in delavcev šole, zato je pomembno, da se vključuje v delo na šoli.« (Medved, 2020, str. 4) Dejavnosti, aktivnosti in pouk ter naloge šolske knjižnice so vsako šolsko leto natančno načrtovane ter zapisane v letnem delovnem načrtu šole. »Knjižničar na začetku šolskega leta skupaj z učitelji posameznih predmetov sestavi letno pripravo za medpredmetno področje knjižnična informacijska znanja, v katero vključi cilje in tiste vsebinske sklope, ki jih bo v danih pogojih, glede na sposobnosti in znanje učencev ter glede na okolje, lahko izvedel.« (Sušec, 2005, str. 19) V načrt vključujemo tudi motivacijo za branje.

Eno osnovnih poslanstev šolske knjižnice je spodbujanje branja, tako leposlovja kot tudi strokovnega gradiva. Učiteljice slovenskega jezika že od 1. razreda naprej veliko berejo svojim učencem in tudi učiteljice 2. in 3. vzgojno-izobraževalnega obdobja še vedno berejo učencem, kolikor se le da. Prav tako pri urah knjižničnega informacijskega znanja (v nadaljevanju KIZ) učencem od 1. do 9. razreda beremo skladno z načrtovanim.

Ena najstarejših oblik spodbujanja branja je tudi bralna značka, v kateri naša šola sodeluje od šolskega leta 1970/1971. Vsa leta ob zaključku projekta povabimo določenega avtorja, da obišče naše učence. Ti se na obisk pripravijo s prebiranjem avtorjevih del. Tudi ZPMS Domžale na prireditvi za zlate bralce organizira obisk slovenskih in tujih mladinskih avtorjev, tako da se mladim bralcem sami predstavijo in jih navdušijo za njihova dela.

Zadnja tri leta avtorji niso mogli obiskati mladih bralcev zaradi epidemije. Lani je Društvo Bralna značka Slovenije ponudilo mentorjem možnost srečanja na daljavo, ki so ga ti izkoristili. Letos na žalost še ne smemo povabiti na obisk nobenega avtorja. So pa na podružnični šoli pripravili dogodek Noč na šoli s knjigo. Udeležilo se ga je 164 učencev, ki so uspešno opravili bralno značko, in 12 učiteljev. Ob napovedi tega dogodka so se štirje učenci 8. in

9. razreda odločili, da bodo dokončali bralno značko.

Od začetka festivala Bralnice pod slamnikom sodelujemo na različnih prireditvah. Cilji¹ festivala so: motivacija za branje, predvsem izvirne slovenske mladinske književnosti, spodbujanje dejavnosti ob branju, poustvarjalnost in drugih motivacijskih oblik, spoznavanje oz. srečanje z vrhunskimi ustvarjalci mladinske književnosti, dodatno spodbujanje in izobraževanje mentorjev branja, promocija branja v javnosti, povezovanje različnih prizadevanj na področju branja, podpora temu, kar se že izvaja na področju branja in knjige, ter medgeneracijsko povezovanje in povezovanje različnih dejavnikov v določenem okolju.

Tako tudi vsako leto šolo obišče posamezen avtor, učenci, ki se z njim srečajo, pa berejo njegova dela.

Vsa leta sodelujemo tudi pri nacionalnem projektu Rastem s knjigo, ki ga organizira Javna agencija za knjigo RS. Cilji² projekta so: spodbujati dostopnost kakovostnega in izvirnega slovenskega mladinskega leposlovja, promovirati vrhunske domače ustvarjalce mladinskega leposlovja, spodbujati bralno motivacijo šolarjev in njihov obisk splošnih knjižnic, motivirati založnike za večje vključevanje sodobnih slovenskih piscev v založniške programe za mladino ter povečevanje deleža izdanega izvirnega slovenskega mladinskega leposlovja.

Učitelji vsako leto uporabijo knjigo, ki jo učenci prejmejo, za domače branje. Tako poskrbijo, da učenci knjigo preberejo in se vanjo poglobijo.

Vsako leto ob svetovnem dnevu knjig za otroke (2. aprila),³ po ozvočenju preberem poslanico, v knjižnici pa pripravim priložnostno razstavo.

Ob svetovnem dnevu knjig (23. aprila), ki ga je leta 1996 razglasil Unesco, pa prvo šolsko uro bere vsa šola (učitelji in učenci). Ta dan na naši šoli je praznik knjige, saj je posvečen promociji branja.

1 Povzeto po: <http://www.bralnice.si/>.

2 Povzeto po: <https://www.jakrs.si/bralna-kultura/rastem-s-knjigo/>.

3 Mednarodna zveza za mladinsko književnost IBBY je 2. april, rojstni dan Hansa Christiana Andersena, razglasila za svetovni dan knjig za otroke.

Eno osnovnih poslanstev šolske knjižnice je spodbujanje branja, tako leposlovja kot tudi strokovnega gradiva.

Ena najstarejših oblik spodbujanja branja je tudi bralna značka, v kateri naša šola sodeluje od šolskega leta 1970/1971.

Bralno pismen bralec je sposoben brati tekoče in z razumevanjem ter zna fleksibilno uporabljati različne strategije in tehnike branja glede na vrsto besedila in cilj branja.

Branje pripomore k boljšemu duševnemu zdravju, saj skozi branje lahko predelamo travme, ki so se nam zgodile. S tem se ukvarja tudi biblioterapija, ki je »psihološka metoda zdravljenja z branjem«.

BRANJE

»Branje je okno v svet. Branje je temeljna spretnost, ki omogoča učenje, osebno rast in užitek.« (Standardi, 2011, str. 5) Branje je pojem, ki opisuje dekodiranje zapisanih črk, ki jih pretvorimo v zvočne jezikovne znake. Kadar dovolj časa vadimo, branje postane avtomatiziran proces. To pomeni, da besedilo vedno preberemo brez dodatnega miselnega napora (Kordigel Aberšek, 2000).

Širši pojem je »bralna pismenost«. Bralno pismen bralec je sposoben brati tekoče in z razumevanjem ter zna fleksibilno uporabljati različne strategije in tehnike branja glede na vrsto besedila in cilj branja (Pečjak, 2010).

Branje je prijetno in koristno. Pripomore k boljšemu duševnemu zdravju, saj skozi branje lahko predelamo travme, ki so se nam zgodile. S tem se ukvarja tudi biblioterapija, ki je »psihološka metoda zdravljenja z branjem« (Bibliotekarski, 2009, str. 51). Pomaga tudi zmanjševati stres, saj nas prava knjiga odpelje v drugačne svetove.

S tem ko veliko beremo, nevede pridobivamo informacije, ki nam pomagajo krepiti splošno razgledanost, hkrati pa pridobivamo besedišče, ki je osnova za pisno izražanje.

Z branjem spoznavamo različne junake, njihovo razmišljanje, življenje, odločitve, kar nam pomaga pri razvijanju empatije, da se tudi v resničnem življenju lažje postavimo v čevlje drugih ljudi in jih lažje razumemo. Razvijajo se tudi naše analitične sposobnosti razmišljanja, izboljšujeta naš spomin ter koncentracija. S pomočjo branja se tudi učimo, zato je pomembno, da razumemo, kaj beremo.

SKUPINSKO GLASNO BRANJE

V šolskem letu 2012/2013 smo na prireditvi za zlate bralce bivše občine Domžale kot šola, ki jih je imela največ (36, kar je pomenilo polovico vseh devetošolcev), prejeli 15 izvodov knjige *Uničimo jo!* avstralske avtorice Kate McCaffrey. Meni kot knjižničarki in odrasli bralki je bila knjiga zelo všeč, a je kljub temu obležala na polici tako rekoč nedotaknjena. Nekega dne sem tik pred zdajci dobila nado-

meščanje v skupini, ki sem jo imela že več kot štirikrat, zato sem se odločila, da poskusim z nečim novim.

Z učitelji se večkrat pogovarjamo, kako precej učencev slabo bere, da imajo nekateri določene težave na področju usvajanja tehnike branja, razumevanja prebranega, kar je povezano s tem, da premalo berejo, zato tudi nimajo bogatega besedišča. Zato sem se odločila za drugačno aktivnost, s katero bomo naslovili dve težavi – slabo branje in predstavitev knjige.

Učence sem posedla v polkrog (ena vrsta), večina učencev je dobila svojo knjigo, nekateri so brali v dvojicah. Na začetku smo se pogovorili o pomenu branja, da bi razumeli, zakaj bomo brali. Nato smo si ogledali knjigo, da so učenci videli, zakaj smo dobili te knjige. Nato smo začeli z branjem. Tega, da upam, da bom kakšnega prepričala, da si knjigo izposodi, jim nisem omenila.

Najprej sem jim jaz prebrala uvod, nato pa so eden za drugim glasno brali. Vsak je prebral 10–15 vrstic besedila. Opozorila sem jih tudi, da bom vsako klepetanje razumela, da se učenec javlja k branju. Na srečo do tega ne pride skoraj nikoli.

Če je v razredu učenec, ki ne želi brati, ker ima s tem resne probleme (disleksija ipd.), se z njim dogovorim, da bere samo naslove poglavij ali da prebere le tri povedi. Tako ga vsaj nekoliko rešim pritiska, pa ga kljub temu vključim v uro. Med branjem tudi razložim posamezne pojme, za katere čutim, da jih učenci ne razumejo, včasih pa tudi kak učenec prosi za razlago. Ob koncu ure si vedno označim, kje ostane posamezna skupina, da lahko naslednjič, če do tega pride, nadaljujemo, kjer smo ostali. Po uri se praviloma vedno zgodi, kar je bila moja skrita želja, da si vsaj kak učenec knjigo izposodi. Odlomek jih spodbudi s svojo vsebino, da jim zbudi radovednost, kaj se zgodi v nadaljevanju.

Po taki pozitivni izkušnji sem se večkrat odločila za takšno obliko dela, še posebej v razredih in skupinah, ki sem jih imela večkrat. Seveda to velja samo za predmetno stopnjo. Tako sem izkoristila nekaj knjig, ki jih imamo po več izvodov in pozabljene stojijo na policah. Nekatere smo včasih uporabljali za domače

branje (pa jih zdaj ne več) ali so bile namenjene za tekmovanje s področja slovenščine za Cankarjevo priznanje ipd.

Učenci so se zdaj že navadili na to obliko dela in jo imajo radi. Vsako šolsko leto jih pride nekaj vprašat: »Kaj bomo pa letos brali?«

Tudi to, da pred vsako uro ponovimo, zakaj je branje pomembno, povečuje zavedanje učencev o pomenu branja in tako to tudi ozavestijo.

Verjetno vas zanima, kaj smo brali do zdaj:

6. razred: Josip Vandot: Kekec nad samotnim breznom

7. razred: Desa Muck: Pod milim nebom

8. in 9. razred: Kate McCaffrey: Uničimo jo!

Če imate kake druge knjige, ki jih imate v večjem številu izvodov, vam priporočam, da poskusite z njimi. Verjetno bo uspelo tudi vam. Priporočam pa, da se tega lotite s knjigami, ki jih imate vsaj deset izvodov, da jih lahko razdelite med učence, da lahko ves čas spremljajo branje.

SKLEP

Branje je temelj za učenje, bralno pismenost, bogato besedišče, s katerim lažje ubesedimo dogodke, navodila, čustva, lažje povemo stvari bolj natančno in zanimivo, predvsem pa je tudi naša pot do empatije. Več preberemo, več značajev ljudi spoznamo, ugotavljamo, kaj jih žene in tako jih lažje razumemo.

Spodbude za branje so najrazličnejše in vse so dobre ter potrebne. Na začetku sem jih omenila kar nekaj, mogoče sem kako izpustila, predstavila pa sem vam eno, ki pri meni deluje. Poleg tega, da učence pripravim do branja, uporabljam knjige, ki bi drugače obležale na policah, in zvabim nekaj učencev k branju teh knjig. Če boste tudi vi poskusili s skupinskim glasnim branjem, upam, da bo uspelo tudi vam.

Sicer pa: »Branje je potovanje.« ●

Viri in literatura

Bibliotekarski terminološki slovar (2009). Ljubljana:

Zveza bibliotekarskih društev Slovenije; Narodna in univerzitetna knjižnica.

Bralnice pod slamnikom (b. d.). [Http://www.bralnice.si/](http://www.bralnice.si/).

Kordigel Aberšek, M. (2000). *Mladinska literatura, otroci in učitelji: komunikacijski model »poučevanja«* mladinske književnosti. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Medved, T. (2020). Sodelovanje šolskega knjižničarja z učitelji v osnovni šoli. *Šolska knjižnica* 29 (2/3), 3–11.

Pečjak, S. (2010). *Psihološki vidiki bralne pismenosti: od teorije k praksi*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Rastem s knjigo (b. d.). Javna agencija za knjigo.

<https://www.jakrs.si/bralna-kultura/rastem-s-knjigo/>.

Standardi za učenca 21. stoletja (2011). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

Sušec, Z., Žumer, F. (2005). *Knjižnična informacijska znanja: program osnovnošolskega izobraževanja*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.

Sonja Drovenik, prof. slovenščine, zaposlena na Osnovni šoli Domžale.
Naslov: Osnovna šola Domžale, Bistriška cesta 19, 1230 Domžale
E-naslov: sonja.drovenik@guest.arnes.si